

Eidsvoll kommune
– Trivsel og vekst i grunnlovsbygda

Klima- og energiplan 2021- 2032

Planprogram

Fastsatt av formannskapet xx.xx.xxxx

Innhold

1. Innledning	3
2. Bakgrunn for planarbeidet	3
3. Formålet med planarbeidet.....	3
4. Rammer og føringer for planarbeidet.....	4
5. Sentrale temaer for planarbeidet	7
6. Planprosess.....	9
7. Økonomi	10

1. Innledning

Global oppvarming som følge av klimagassutslipp er en av de største utfordringene dagens samfunn står ovenfor. FNs klimapanel konkluderer med at det er svært sannsynlig at klimagassutslippene fra menneskelig aktivitet er hovedårsaken til den observerte temperaturøkningen fra 1950 og fram til i dag. Utslippene av klimagasser har aldri vært høyere. Den viktigste årsaken til menneskeskapte klimautslipp er bruken av fossile, ikke-fornybare energikilder som kull, olje og gass.

Hele verden rammes av klimaendringene, men endringene varierer mye fra sted til sted. Klimaendringene påvirker økosystem, økonomi og helse, og konsekvensene vil trolig bli større i tiårene som kommer. I Norge har gjennomsnittstemperaturen økt med over én grad siden 1900 og vi har fått mer nedbør enn tidligere. Det er allerede observert endringer i norsk natur som skyldes klimaendringer. Framtidens klima vil også gi mer nedbør, flere regnflommer og mer skred – både jordskred og snøskred.

2. Bakgrunn for planarbeidet

Eidsvoll kommunes gjeldende « Klima- og energiplan 2011-2020» ble vedtatt som en tematisk kommunedelplan av kommunestyret 21.6.2011. Planen består av faktagrunnlag, framskrivninger og en handlingsplan.

Rullering av kommunedelplanen ble vedtatt av Eidsvoll kommunestyre under budsjettbehandlingen i desember 2019 (sak 95/19). I saken skal det i følge vedtaket innarbeides et klimabudsjett, som skal vise tiltak, ansvarsforhold m.m. Klimabudsjettet skal rulleres årlig, med klimaregnskap, og inngå i kommunens øvrige budsjettarbeid, etter modell fra Oslo.

3. Formålet med planarbeidet

«Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning» har som formål å:

- sikre at kommunene prioriterer arbeidet med å redusere klimagassutslipp, og bidra til at klimatilpasning ivaretas som hensyn i planlegging etter plan- og bygningsloven.
- sikre mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunene.
- sikre at kommunene bruker et bredt spekter av sine roller og virkemidler i arbeidet med reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning, og bidra til avveining og samordning når utslippsreduksjon og klimatilpasning berører eller kommer i konflikt med andre hensyn eller interesser.

Kommunen skal gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse stimulere til, og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging. Planleggingen skal også bidra til at kommunen er bedre forberedt på og tilpasset til de endringene et varmere, våtere og mer ekstremt klima vil medføre (klimatilpasning).

Planen skal omfatte kommunens rolle som myndighet og samfunnsutvikler med ansvar for planlegging, samt rollene som tjenesteyter, innkjøper, eiendomsforvalter, kunnskapsformidler og eksempel til etterfølgelse.

Formålet med denne rulleringen er å fornye, konkretisere og forbedre innholdet i gjeldende klima- og energiplan. Faktagrnnlaget og framskrivningene i gjeldende plan er fortsatt til en viss grad relevant men må oppdateres. Hovedfokuset for rulleringen av kommunedelplanen forslås likevel lagt på oppdatering av handlingsplanen. Handlingsplanen skal bestå av mål, delmål, tiltak/virkemidler og ansvarsfordeling.

4. Rammer og føringer for planarbeidet

4.1 Internasjonale føringer

- Paris-avtalen

Paris-avtalen ble vedtatt 12.12.2015. Avtalen gir at alle land skal ha utslippsmål og rapportere på disse. Avtalen inneholder en klar retning for fremtidig klimaarbeid og inneholder bestemmelser som gjør at innsatsen vil styrkes over tid. Det overordnede målet i avtalen er at begrense den globale oppvarmingen til «godt under 2 grader».

4.2 Nasjonale føringer

Stortingsmelding nr. 21 (2011-2012) Norges klimapolitikk (klimameldingen)

Det fremgår av stortingsmeldingen at det er en målsetting for Norge at to tredjedeler av norske klimakutt skal tas nasjonalt. Det legges opp til å kutte utslipp av klimagasser (målt som CO₂-ekvivalenter) med 30 % innen 2020, med 1990 som referanseår. Norge skal bli karbonnøytralt innen 2050, dersom en ambisiøs internasjonal klimaavtale er på plass innen 2030.

De Nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging fremholder at en aktiv kommunal planlegging kan bidra til å redusere klimagassutslippene. Forventningene peker på klima og energi som et av seks prioriterte temaer.

Stortingsmelding nr. 33 (2012-2013) Klimatilpasning i Norge

Meldingen varsler at det skal utarbeides en statlig planretningslinje for kommunenes og fylkeskommunenes arbeid med klimatilpasning i areal- og samfunnsplanleggingen. Det fremgår av meldingen at alle kommuner bør gjennomgå hvordan de berøres av klimaendringene. Kommunene bør også identifisere tiltak som kan bidra til å gjøre de mer klimarobuste og dermed unngå fremtidige kostnader og økt risiko for tap av liv.

Stortingsmelding nr. 13 (2014-2015) Ny utslippsforpliktelse for 2030 – en felles løsning med EU

Meldingen fastslår at «...Norge innen 2030 kutter klimagassutslippene med minst 40 prosent sammenlignet med 1990, og tar sikte på en felles oppfyllelse av klimamålene i Norge og EU». Regjeringen peker i meldingen spesielt på 5 innsatsområder i arbeidet for å redusere de norske utslippene:

- Reduserte utslipp i transportsektoren
- Utvikling av lavutslippsteknologi i industrien og ren produksjonsteknologi
- CO2-fangst og lagring
- Styrke Norges rolle som leverandør av fornybar energi
- Miljøvennlig skipsfart

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019 – 2030

Regjeringen forventer at fylkeskommunene og kommunene legger FNs bærekraftsmål til grunn for samfunns- og arealplanleggingen. Regjeringen har som mål å redusere ikke kvotepliktige klimagassutslipp med minst 45 prosent innen 2030 sammenlignet med 2005-nivå, og at Norge skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Kunnskap om samfunnets sårbarhet skal benyttes til å sette mål for en klimatilpasset og trygg samfunnsutvikling.

Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (28.9.2018)

Planer som behandler klima- og energispørsmål bør være strategisk innrettet, og bygge på grundige analyser av nåsituasjon. Det bør legges vekt på samarbeid om langsiktige mål, samtidig som det utredes tiltak som kan gjennomføres på kort sikt.

Planene bør, basert på relevans og lokale forhold, omfatte:

- Informasjon om klimagassutslipp i kommunen, fordelt på kilder og sektorer. Alle kilder som innebærer direkte utslipp av klimagasser innenfor kommunens grenser bør inkluderes.
- Informasjon om energisystem, energiforsyning og forbruk av energi innen kommunens grenser, herunder tilgang på miljøvennlige energiresurser.
- Framskrivning av utslippene i kommunen om det ikke gjennomføres nye tiltak, forventet etterspørsel etter energi og forventet ny energiproduksjon. Framskrivningsperioden bør være minst ti år.
- Ambisiøse mål for utslippsreduksjoner.
- Ambisiøse mål for mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunal bygningsmasse og i kommunen for øvrig.
- Tiltak og virkemidler for reduksjon av klimagassutslipp, mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging. Tiltakene og virkemidlene bør i størst mulig grad være koplet til oppnåelse av de målene som er satt av kommunen, og ha moderate kostnader sammenholdt med andre tiltak som kan gjennomføres med samme formål.
- Utredning av virkemidler som kan tenkes benyttet for å nå målsettingene, herunder en vurdering av om virkemidlene er kostnadseffektive.
- Handlingsprogram med en tydelig ansvarsfordeling for oppfølging av klima- og energiplanene.
- Sammenhengen mellom klima- og energiplanlegging og samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.

Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging

I følge statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging bør utbyggingsmønster og transportsystem fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder, redusere transportbehovet og legge til rette for klima- og miljøvennlige transportformer. I henhold til klimaforliket er det et mål at veksten i persontransporten i storbyområdene skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange.

4.3 Regionale føringer

Regional plan for areal og transport for Oslo og Akershus (2015)

Dette er en felles strategisk plattform for Oslo kommune, tidligere Akershus fylkeskommune, kommunene i Akershus, staten og andre aktører for hvordan areal og transport kan samordnes bedre i regionen. Planen legger opp til et mer konsentrert utbyggingsmønster og en større satsning på kollektivtransport, sykkel og gange.

Regional plan for klima og energi Akershus (2018)

Planen har et hovedmål om at det direkte klimagassutslippet i Akershus er redusert med 55 % innen 2030, og med 85-90 % innen 2050 sammenlignet med utslippsnivået i 1991.

Hovedmålet vil kreve at klimagassutslippene fra de fire satsingsområdene for direkte klimagassutslipp reduseres med følgende prosentandeler innen 2030:

Transport: 50 %

Avfall og avløp: 80 %

Stasjonær forbrenning: 90 %

Landbruk: Bærekraftig matproduksjon i landbruket har økt mens klimagassutslippene er på samme nivå eller lavere sammenlignet med 2015

4.4 Kommunale føringer

Kommuneplanens samfunnsdel

Forslaget til ny samfunnsdel har som mål at energibruk og klimautslipp skal reduseres i tråd med nasjonale målsettinger gjennom valg av utbyggingsmønster, arkitektur/materialvalg og bruk av alternative energiformer. Kommunen skal være robust i forhold til forventede klimaendringer. FNs bærekraftsmål skal, i tråd med nasjonale føringer, legges til grunn for kommunens arbeid.

Utbyggingsmønsteret i kommunen skal baseres på prinsippet om samordnet areal- og transportplanlegging. Transportbehovet skal vurderes ved all arealplanlegging. Nye boligområder bør ligge i gang-/sykkellavstand fra kollektiv-knutepunkter, skole og offentlig/privat service eller bygges slik at kollektivmulighetene økes. Det skal satses på fortetting i eksisterende sentra.

Klimahensyn og energibruk skal vektlegges ved etablering av nye bo- og næringsområder. Kommunen vil bidra til at tiltakshavere følger opp klimavennlige intensjoner i utbyggingssammenheng, bl.a. i forbindelse med utforming av nybygg, materialvalg og valg av energiløsninger. Et konkret eksempel kan være å vedta tilknytningsplikt eller krav om en annen miljøvennlig energikilde, innenfor konsesjonsområdene for fjernvarme.

I egen bygningsmasse vil kommunen fortsette med gjennomføringen av enøktiltak, og opprettholde og videreutvikle det gode energiledelsessystemet som er etablert.

Nye utbyggingsområder skal planlegges og lokaliseres slik at de ikke er utsatt i forhold til en mulig økt hyppighet av ras og flom. Kommunen skal legge vekt på klimatilpasning i sin beredskapsplanlegging. I tillegg til de vanlige smeltevannsflommene må det i framtida forventes økt hyppighet av styrtregnsflommer med tilhørende utfordringer knyttet til håndtering av overvann og økt risiko for jord- og leirskred.

Klima- og energiplan 2011-2020

Kommunens gjeldende klima- og energiplan ble vedtatt av kommunestyret 21.6.2011. Planen består av faktagrunnlag, framskrivninger og en handlingsplan med fokusområdene arealbruk og transport, stasjonær energi, forbruk/avfall, landbruk og holdninger og informasjon.

5. Sentrale temaer for planarbeidet

5.1 Planens avgrensing

Temaet klima, energi og miljø er omfattende og dekker mange områder og sektorene. Det foreslås derfor å avgrense planen til å i hovedsak fokusere på seks sentrale temaer. Planen skal sette mål som kan realiseres innenfor kommunenes ansvarsområde.

Sentrale temaer

De sentrale temaene det foreslås å legge hovedfokus på er areal og transport, landbruk, kommunal drift, informasjon, veiledning og holdninger, forbruk og avfallshåndtering og klimaendringer og klimatilpasning.

Areal og transport

Eidsvoll er en i kommune i betydelig vekst. Den årlige befolkningsveksten har vært på gjennomsnittlig ca 2 % de siste 10 årene. Bosettingsmønsteret i Eidsvoll er preget av konsentrasjon i Råholt/Eidsvoll Verk-området og rundt Sundet, men også av mange mindre tettsteder og spredt bosetting.

Vegtrafikk står for om lag 2/3 av de totale klimagassutslippene i kommunen. E6 er en vesentlig bidragsyter her, men også internttrafikk i kommunen har stor betydning. Stasjonær forbrenning knyttet til husholdninger utgjør også en del av kommunens totale utslipp. Areal- og transportplanlegging er et sentralt virkemiddel i arbeidet med klima- og energisparetiltak. Alle beslutninger om lokalisering og utforming av boliger, næringsvirksomhet og infrastruktur vil påvirke energibruk og utslipp fra transport og bygninger i lang tid framover. Kommunen ønsker derfor å legge derfor til rette for et framtidig utbyggingsmønster som bidrar til redusert bilbruk og som prioriterer gang-, sykkel og kollektivtrafikk, men som også ivaretar andre viktige miljøhensyn som for eksempel jordvern.

Landbruk

Landbruket er en viktig næring i Eidsvoll kommune, og jord- og skogbruksarealet utgjør omtrent 75 % av totalarealet. Landbruket står for omtrent 15 % av kommunens utslipp av klimagasser.

Planarbeidet skal vise hvordan kommunen velger å jobbe med klima- og innen landbruket. Drenering og gjødsling av dyrka mark, binding av CO₂, skogsvirke som klimavennlig materiale, samt potensialet for biobrensel vil bli aktuelle emner. Planen skal beskrive hva som gjøres av klimatiltak i landbruket i dag og hvilke muligheter kommunen har for å bli involvert i klimatiltak på dette området i fremtiden.

Andre tema som er aktuelle å belyse, er betydningen av jordsmonnet i LNF-områdene som viktige karbonlagre og for vannregulering, skogens betydning i karbonkretsløpet med vekt på tiltak som øker skogens og arealenes karbonlager og CO₂-opptak, drenering og utbedring av hydrotekniske anlegg i jordbruket, næringas transportbehov m.m.

Kommunal virksomhet

Kommunen som virksomhet utøver flere aktiviteter som har relevans for klima. Hva kommunen kan gjøre i egen drift for å minske påvirkningen på klima vil derfor være en sentral del av planarbeidet.

Kommunen eier og drifter en betydelig bygningsmasse, som blant annet består av administrasjonsbygg, skoler, sykehjem og lignende. Kommunen drifter også det kommunale vann-/avløpsnett, kommunale veger og andre samferdselsanlegg samt grøntanlegg. I planarbeidet skal det blant annet ses på tiltak som energiøkonomisering, økt bruk av fornybar energi, økt bruk av tre som bygningsmateriale

Det er viktig at offentlig sektor som kunde bidrar til å utvikle - og ta i bruk - ny miljø- og klimavennlig teknologi og løsninger. Med mål om at kommunen skal bidra til innovasjon og næringsutvikling gjennom sin rolle som innkjøper vil offentlige anskaffelser bli et viktig tema i planarbeidet. Vurdering av overgang til elbiler og tilrettelegging med ladestasjoner i forbindelse med kommunale bygg vil også bli et viktig tema i planen.

Informasjon, veiledning og holdninger

Kommunen har få virkemidler når det gjelder energieffektivisering og miljøvennlig energibruk i eksisterende bygg og boliger som ikke er dens egne, men kan framstå som et godt eksempel. Kommunen kan tilrettelegge for ønskede handlingsmønstre som mindre bilbruk og avfallssortering, men også her har kommunen få virkemidler og kun en indirekte virkning.

Arbeidet med informasjon, veiledning og holdningsskapende arbeid ut mot kommunens innbyggere er i denne sammenhengen svært viktig.

Forbruk og avfallshåndtering

Det er det interkommunale selskapet ØRAS som er ansvarlig for å drive mottak, behandling og omsetning av avfall i Eidsvoll og de andre eierkommunene. Eidsvoll kommune vil, gjennom vedtatt eierstrategi, bidra til videre strategiutvikling av ØRAS. Hvordan kommunen

kan jobbe med forbruk og avfallshåndtering ved siden av ØRAS sin virksomhet vil bli tema i planen.

Klimaendringer og klimatilpasning

Klimaendringene er i gang og kommunen har, som en del av sitt helhetlige ansvar for samfunnsutviklingen, et ansvar for at relevant kunnskap om klima og framtidige klimaendringer legges til grunn for samfunnsplanlegging og myndighetsutøvelse. Hvordan kommunen berøres av klimaendringene og hvordan det skal jobbes med å tilpasse seg disse vil være viktige elementer i arbeidet med planen. Klimatilpasning er å gjøre valg som reduserer de negative konsekvensene av klimaendringene og som utnytter de positive konsekvensene.

Skred- og flomfare, overvannshåndtering, sikring av infrastruktur og bebyggelse vil være sentrale temaer i dette arbeidet.

6. Planprosess

6.1 Organisering

Kommunen tar sikte på at klima- og energiplanen i stor grad skal utarbeides av kommunens administrasjon, men det kan være aktuelt å hyre inn ekstern bistand til deloppgaver. Planarbeidet vil bli ledet av Kommunal forvaltning, men de fleste av kommunens øvrige virksomheter vil bli involvert i arbeidet. Dette gjøres for å sikre intern administrativ forankring av planen. Det er nedsatt ei administrativ arbeidsgruppe med representanter fra kommunal forvaltning, kommunalteknisk, eiendom og økonomi.

6.2 Politisk organisering

Hovedutvalg for næring, plan og miljø fungerer som rådgivende gruppe for arbeidet med Kommunedelplanen. Arbeidsgruppa rapporterer jevnlig til utvalget og legger ved behov fram problemstillinger som utvalget gis muligheten til å vurdere.

Formannskapet fastsetter planprogrammet og legger planforslaget ut til offentlig ettersyn, samt fremmer innstilling til kommunestyret om endelig vedtak av kommunedelplanen. Kommunestyret foretar endelig vedtak av planen.

6.3 Medvirkning

Det legges opp til et åpent informasjons- og dialogmøte med kommunens innbyggere under offentlig ettersyn av kommunedelplanen.

Internt i kommunen vil det gjennom hele planprosessen være en kontinuerlig dialog i de etablerte lederfora.

6.4 Fremdriftsplan

Budsjettvedtaket legger opp til rullering av planen i 2020. Oppstarten har imidlertid blitt forsinket, blant annet på grunn koronaviruset. Det foreslås derfor en framdriftsplan som tar sikte på endelig vedtak av planen før sommeren 2021.

Oppgave	2020			2021			
	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal
Varsel om oppstart.							
Utleggelse av planprogram til offentlig ettersyn							
Fastsetting av planprogram							
Utarbeide planforslag							
Offentlig ettersyn av planforslaget							
Åpent møte							
Politisk sluttbehandling							

7. Økonomi

Kommunestyret har bevilget inntil 300 000 kroner til prosjektet.